

Всеукраїнська громадська організація
**«УКРАЇНСЬКА АСОЦІАЦІЯ
МІЖНАРОДНОГО ПРАВА»**

Поштова адреса: вул. Кибальчича, 13-А, м. Київ, 02183

Електронна пошта: jusintergentes.uail@gmail.com

Веб-сайт: <http://www.uail.com.ua>

**Заява Всеукраїнської громадської організації
«УКРАЇНСЬКА АСОЦІАЦІЯ МІЖНАРОДНОГО ПРАВА»
у рамках громадського обговорення проекту постанови Кабінету Міністрів
України «Про затвердження переліку галузей знань і спеціальностей, за
якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти», опублікованого
Міністерством освіти і науки України 8 серпня 2023 року**

ВГО «Українська асоціація міжнародного права» (далі—УАМП) розглянула зазначений вище проєкт і висловлює категоричну незгоду з можливістю його прийняття у запропонованому вигляді. Аргументується це наступним:

1. Уже в котрий раз доводиться констатувати, що тривалий процес реформування підготовки здобувачів вищої освіти є недолугим, базується на суто більшовицькому світосприйнятті і може вкрай дорого вартувати державі, яка вже дев'ять років перебуває у стані війни.

1.1. Автори проєкту відверто стверджують, що **головною метою запропонованого переліку є перехід на єдині статистичні стандарти та системи класифікації**. Це вказує на те, що Міністерство освіти і науки України (далі – МОН) більше опікується статистикою і кваліфікацією, аніж якістю освіти. Такий аспект взагалі не згадується. Подібний підхід є класично «радянським».

1.2. І ще, автори проєкту акцентують увагу на тому, що запропонований перелік є «черговим кроком». Така обставина мовбито впливає з того, що діючий на сьогодні Перелік галузей знань і спеціальностей, за якими провадиться підготовка здобувачів вищої освіти, **вже передбачає не тільки код і найменування спеціальності, за якою здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти в Україні, а й код і найменування відповідної деталізованої галузі за Міжнародною стандартною класифікацією освіти (далі – МСКО)**.

Наприклад, у діючому переліку спеціальності 014 – «Середня освіта (за предметними спеціальностями)» відповідає галузь 0114 – Teacher training with subject specialisation, спеціальності 015 – «Професійна освіта (за спеціалізаціями)»

відповідає галузь 0114 – Teacher training with subject specialisation. Тобто двом спеціальностям відповідає одна галузь знань.

Можна було б допустити, що автори запропонованого переліку об'єднали ці дві спеціальності в одну. Але ж ні! У запропонованому переліку знаходимо те ж саме, що вже міститься у діючому.

У зв'язку з цим виникає питання: навіщо проводити таку комплексну і масштабну реформу? Щоб вона була лише недолугим «черговим кроком»?

Тут може бути лише одна відповідь – для ліквідації окремих спеціальностей і галузей знань, які чомусь не подобаються авторам проєкту. Можливо навіть через те, що вони становлять потенційну загрозу для російських загарбників. Але це вже є предметом іншого обговорення.

1.3. Звертає на себе увагу якість, можна сказати, довільне обходження з термінологією, яка вживається в українському законодавстві і у МСКО. І в діючому переліку, і у запропонованому – встановлюється відповідність між «спеціальністю», за якою здійснюється підготовка в Україні, і галуззю знань за МСКО. Очевидно, що спеціальність є значно вужчим поняттям ніж галузь знань, а тому немає нічого незвичного в тому, що в рамках однієї галузі знань за МСКО здійснюється підготовка за кількома спеціальностями в Україні. Так, автори проєкту залишають для галузі знань 1031 Military and defence сім спеціальностей, за якими здійснюється підготовка в Україні. І це є виправданим і правильним кроком. Але вкрай незрозумілою тоді залишається ліквідація спеціальностей, які містилися в діючому переліку. Мабуть з тих же мотивів.

1.4. Особливо слід наголосити на **невідповідності запропонованого переліку положенням законодавства України.** Згідно з Законом України «Про вищу освіту», галузь знань – це гармонізована з МСКО широка предметна область освіти і науки, що включає групу споріднених спеціальностей, а спеціальність – гармонізована з МСКО предметна область освіти і науки, яка об'єднує споріднені освітні програми, що передбачають спільні вимоги до компетентностей і результатів навчання випускників. Тобто, коли поєднати ці два поняття, то галузь знань – це широка предметна сфера освіти і науки, яка об'єднує споріднені освітні програми, що передбачають спільні вимоги до компетентностей і результатів навчання випускників.

Авторами проєкту пропонується галузь знань «G Інжиніринг, виробництво та будівництво», яка об'єднує 20 спеціальностей. Наскільки спорідненими є вимоги до компетентностей і результатів навчання випускників за спеціальностями, наприклад, «Електрична інженерія», «Харчові технології», «Видавництво та поліграфія» і «Архітектура та містобудування»? Це питання могло б бути науково і юридично обґрунтованим. Бо інакше – це невиконання вимог чинного законодавства, яке спрямоване на захист, а не на ліквідацію стратегічно важливих для України спеціальностей.

Окремим питанням є діяльність галузевих експертних рад Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти. Закон України

«Про вищу освіту» визначає чисельний склад такої ради у кількості від 9 до 15 осіб. Згадана вище галузь знань «G Інжиніринг, виробництво та будівництво» може мати 20 спеціальностей. **Тобто, виходить, що не кожна спеціальність матиме представника в галузевій експертній раді.**

1.5. Також автори проєкту не оцінюють ризики прийняття запропонованого переліку. Адже ще 4 роки здобувачі вищої освіти на бакалаврському освітньому рівні здобуватимуть вищу освіту за спеціальностями, яких вже не буде в переліку.

1.6. Можливо автори проєкту керуються необхідністю дотримання міжнародних зобов'язань України? Але теж ні: МСКО є суто рекомендаційним інструментом, який не має жодної юридичної сили.

2. Тепер, щодо запропонованої ліквідації спеціальності 293 «Міжнародне право». ВГО «УАМП» зазначає таке.

2.1. Міжнародне право сьогодні є критично важливим інструментом для боротьби із загарбником – Росією. Об'єднання спеціальності «Міжнародне право» та спеціальності «Право» і перенесення їх у галузь знань «Бізнес, управління та право» **безсумнівно погіршить якість фахової освіти за спеціальністю 293 «Міжнародне право» та підготовки висококваліфікованих юристів-міжнародників, компетентність яких в умовах агресії Росії має особливо важливе значення.**

Більше того, таким підходом може бути завдано непоправної шкоди стійкості України в цілому, особливо у період війни, коли вагомість фахівців з міжнародного права стала не просто затребуваною, а життєво необхідною для виживання країни.

Ми, юристи-міжнародники Української асоціації міжнародного права, прагнемо захищати Україну на міжнародній арені. Однак подібні ініціативи змушують нас працювати на **2 фронти – відстоювання інтересів України та протистояння спробам знищення нашої спеціальності.**

2.2. Традиційно спеціальність «Міжнародне право» охоплює цілі блоки предметів, які стосуються не лише міжнародного публічного права, а й міжнародного приватного права, права Європейського Союзу та комплексу порівняльних правових дисциплін.

Особливо це актуально звучить, коли **Україна стоїть на порозі тривалого переговорного процесу щодо вступу до Європейського Союзу.** Адже зараз і в подальшому це вимагатиме активних кадрових рішень щодо збільшення штату відповідних фахівців. Наразі в Україні право ЄС системно й профільно вивчається лише за спеціальністю «Міжнародне право». Тому об'єднання спеціальності «Міжнародне право» зі спеціальністю «Право», особливо на даному етапі, завдасть системної шкоди процесу вступу України до ЄС.

2.3. Такі спроби вже робились в СРСР, який не визнавав міжнародно-правові стандарти. Зокрема А.Я.Вишинським у доповіді «Основні завдання науки Радянського соціалістичного права» на I-й Всесоюзній нараді з питань науки радянського права і держави 1938 року було запропоновано «заховати» міжнародне

право у «правознавство», міжнародне кримінальне право (галузь міжнародного права) – у кримінальне право СРСР і т.п. Цьому завадив початок Другої світової війни. Адже, навіть, більшовики розуміли згубність відмови від міжнародного права під час воєнної небезпеки.

Щоправда, сьогодні такий підхід повністю застосовано в Росії, зокрема у сфері освіти.

2.4. Як висновок, можна сказати, що запропоновані зміни відверто слугують перешкодою у боротьбі зі збройною агресією Росії проти України, притягненню воєнних злочинців до відповідальності та суперечать здійсненню євроатлантичної інтеграції – стратегічного курсу, закріпленого Конституцією України.

2.5. Виникають питання: 1) **Кому під час повномасштабного вторгнення РФ вигідно знищення спеціальності «Міжнародне право» в Україні?**

2) **Чому МОН чітко слідує практиці Російської Федерації, яка відмовилась від примату міжнародного права, відверто нехтує міжнародно-правовими стандартами, активно скорочує частку викладання міжнародно-правових дисциплін, чим поставила себе у міжнародну ізоляцію?**

Враховуючи викладене, наполегливо закликаємо **не приймати у запропонованому антидержавному вигляді проєкт постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти».**